

Beslutad av: Omsorgs- och arbetsmarknadsnämnden

Dokumenttyp: Riktlinje

Diarienummer: 2023/497

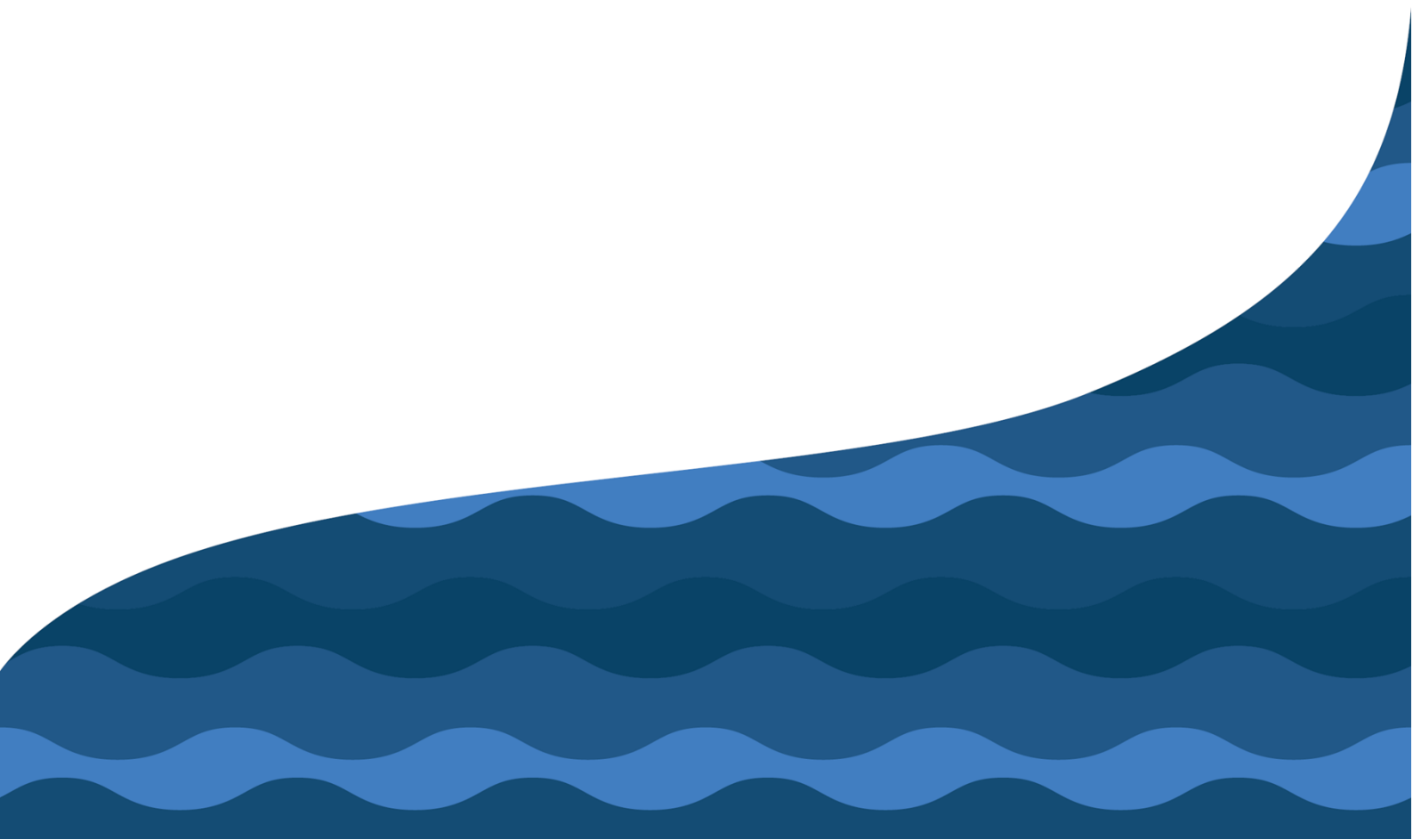
Antagen: OAN § 161, 2023-12-14

Gäller från: 2026-11-01

Reviderad: OAN § 18, 2024-02-22, OAN § 137, 2026-10-22

Gäller för: Förvaltningen för omsorg och arbetsmarknad, Försörjningsenheten

Riktlinje för ekonomiskt bistånd

Inledning

Rätten till bistånd regleras i 12 kap. 1 § socialtjänstlagen (SoL). Lagen förutsätter att individuella bedömningar görs utifrån den enskildes förmåga och behov.

Arbetet med ekonomiskt bistånd innebär att hjälpa människor att finna vägar till egen försörjning och pröva rätten till bistånd under tiden. Den enskilde har i första hand eget ansvar för att nå självförsörjning och socialsekreterarens uppgift är att utifrån personens möjligheter och förmågor tillsammans med den enskilde övervinna, anpassa eller åtgärda de hinder som kan finnas.

Riktlinjerna utgår från gällande regelverk och ska syfta till att säkerställa rättssäkerhet och likabehandling samt att handläggningen blir mer enhetlig. Som stöd har introduktions- och socialsekreterare dessutom bland annat vägledande dokument från Socialstyrelsen, rättsdatabas, lokala rutiner samt konsultation med kollegor, 1:e socialsekreterare och enhetschef. Riktlinjerna ska revideras vartannat år.

Försörjningsskyldighet

Gifta och sambopar är inbördes försörjningsskyldiga och ska räknas som ett hushåll. Undantag kan göras om den ena i ett par är i behandling på annan ort eller avtjänar straff. Undantag kan också göras om den ena i ett par är, eller har varit, utsatt för hot eller våld av den andra i paret.

Även om den ena maken är bosatt utomlands ska möjligheterna att fullfölja försörjningsskyldigheten utredas. Om möjligt ska handlingar lämnas som visar hur maken utomlands försörjer sig och om tillgångar finns.

Hushållsgemenskap

Om en sökande, som räknas som ett eget hushåll vid ansökan om försörjningsstöd, bor med familjemedlemmar ska utredning göras av om det finns en hushållsgemenskap. En person som ingår i en hushållsgemenskap med en eller flera personer har lägre kostnader än någon som är ensam i hushållet och därför blir summan på försörjningsstödet i dessa fall lägre per individ för de hushållsgemensamma kostnaderna.

Om en sökande anses ingå i en hushållsgemenskap kan sökandes andel av kostnader för hyra och el godtas. I bedömning för grund till detta ska det vara av stor betydelse om han/hon kan styrka att han eller hon tidigare har betalat hyra till den familjemedlem den bor hos.

Barnrättsperspektiv

Samtal om barnets situation ska löpande föras med förälder och dokumenteras. Särskilt viktigt är att uppmärksamma barn i hushåll som under lång tid varit i behov av ekonomiskt bistånd och vilka konsekvenser det får för barnet. Med barnfamiljer med långvarigt bistånd menas hushåll med barn som uppburit ekonomiskt bistånd i 6 månader eller längre.

Vid avslagsbeslut i ärenden där barn berörs ska barnkonsekvensanalys upprättas i samband med beslut. Barnets bästa är inte alltid avgörande för vilket beslut som fattas, men det måste alltid beaktas och dokumenteras. Se barnchecklista.

Ekonomiskt bistånd till olika grupper

Personer som söker ekonomiskt bistånd i Karlshamns kommun möts med positiv förväntan om arbetsförmåga. Insatserna för att nå självförsörjning ska anpassas utifrån den enskilde för att överbrygga de hinder som finns till självförsörjning. Regelbunden uppföljning för att nå aktuellt mål är av största vikt, i huvudsak ska uppföljning ske genom bokade besök.

Socialtjänstens insatser ska utformas och genomföras tillsammans med den enskilde. En planering för hur den enskilde ska uppnå självförsörjning ska efter en grundlig utredning dokumenteras i en genomförandeplan (SOSFS 2014:5).

Aktivitetskravet

Kommunen följer lagstiftning för aktivitetskravet enligt 12 kap. 4 § SoL, i första hand enligt 12 kap. 4 a § SoL, som innebär krav på kommunen att anvisa aktivitet efter tre månader med försörjningsstöd. I undantagsfall använder kommunen även 12 kap. 4 d § SoL som innebär att kommunen får anvisa till aktivitet innan tre månader.

Lagstiftningen innebär att om en enskild har fått försörjningsstöd under minst tre sammanhängande månader, ska socialnämnden begära att han eller hon ska delta i aktiviteter som anges i socialtjänstlagen (aktivitetskrav).

Undantagen i 12 kap. 4 a § andra stycket SoL räknas upp i sex punkter där beslut om aktivitetskrav inte är tillämpligt, det gäller när personen:

- är under 18 år
- är mellan 18 och 20 år och går i grundskola, gymnasieskola eller annan jämförbar utbildning
- är sysselsatt på heltid i form av anställning, arbetsmarknadspolitiskt program, SFI, annan godtagbar utbildning för att inte stå till arbetsmarknadens förfogande, andra statliga, kommunala eller regionala insatser
- har uppnått riktålder för pension
- har sjukpenning, sjukpenning i särskilda fall, sjukersättning, aktivitetsersättning, rehabiliteringspenning, rehabiliteringspenning i särskilda fall, i den omfattning förmånen ges
- är föräldraledig med barn under ett år

Enligt 12 kap. 4 b § SoL ska aktivitetskravet gälla för den tid som den enskilde har förmåga att delta i aktiviteterna. Tiden får inte överstiga 40 timmar per vecka. Om det konstateras att det

finns barn under 8 år i hushållet ska aktivitetskravet minskas med tio timmar. Enligt 12 kap, 4 c § SoL ska även beaktan göras i förhållande till vilken möjlighet kommunen erbjuder tillsyn (barnomsorg) för barn i berörda hushåll.

Socialnämnden ska självständigt bedöma individens förmåga att delta i de aktiviteter nämnden tillhandahåller. Andra myndigheters bedömning av individens arbetsförmåga, kan fungera som underlag men ska inte vara självständigt utslagsgivande.

Enligt 12 kap. 6 a § SoL ansvarar kommunen för att det finns aktiviteter som möter behovet av meningsfull heltidssysselsättning för de som får försörjningsstöd. Lagstiftningen anger att kommunen ska tillhandahålla följande fyra olika typer av aktiviteter:

1. aktiviteter som syftar till att motivera den enskilde eller öka hans eller hennes förmåga att ta ett arbete, påbörja en utbildning eller delta i andra insatser med dessa syften,
2. aktiviteter som syftar till att förbättra den enskildes språkliga förutsättningar att ta ett arbete, påbörja en utbildning eller delta i andra insatser med dessa syften,
3. aktiviteter som syftar till att förbättra den enskildes förutsättningar att söka arbete, eller
4. aktiviteter som är arbetsplatsförlagda.

Försörjningsstöd ska nekas eller sättas ned om den enskilde utan godtagbart skäl avböjer att delta i eller uteblir från aktiviteter som anvisats, både sådana som anvisats i enlighet med skyldigheten i 12 kap. 4 a § SoL och sådana som anvisats med stöd av möjligheten i 12 kap. 4 d § SoL. Om särskilda skäl föreligger, till exempel att nekat stöd skulle leda till orimliga konsekvenser i ett hushåll med barn, får dock nämnden avstå från att neka eller sätta ned fortsatt försörjningsstöd. För uträkning kring hur avdrag görs vid ogiltig frånvaro, se rubriken *Frånvaro och ledighet*.

Bidragsnivå

Bidragsnivån för de personliga kostnaderna och de gemensamma hushållskostnaderna följer riksnormen, som årligen beslutas från Regeringen.

Inkomster och tillgångar

Ekonomiskt bistånd är avsett att vara ett komplement till egna inkomster och den enskilde är skyldig att försörja sig på egen hand. De andra möjligheter till försörjning som kan finnas ska alltid prövas i första hand.

Inkomster tas upp i normberäkning, även insättningar på konto i form av exempelvis Swish. Avdrag för statlig fordran eller utmätning räknas som inkomst. Pensionssparande ska användas till sökandes försörjning om pengarna inte är låsta. Om sökande har sparat försörjningsstöd motsvarande en månads uppehälle för hushållet anses behovet kunna tillgodoses med de sparade pengarna.

Jobbstimulans

Jobbstimulans innebär att 25 procent av nettolön inte ska tas upp som inkomst enligt 12 kap 8 § SoL. Det gäller sökande som kvalificerar sig för beräkningsregeln som i korthet innebär biståndsberättigande i minst sex månader i följd.

Tillgångar

Om sökande äger fordon ges som regel en månads rådrum för försäljning och summan från försäljning ska användas till den sökandes försörjning. Innehav av bil bör inte vara ett hinder om den enskilde måste ha bil i sitt arbete, för att kunna ta sig till och från sin dagliga sysselsättning, för att skjutsa barn eller av medicinska eller sociala skäl. Om fordonsinnehav godtas vid särskilda skäl krävs byte till billigare fordon om värdet är högre än ett prisbasbelopp, undantag kan göras vid specialanpassat fordon.

Barn kan ha sparade pengar upp till 15 procent av prisbasbeloppet utan att det påverkar föräldrarnas rätt till bistånd. Om ett barn har tillgångar som förälder inte kan förfoga över påverkas inte rätten till bistånd, exempelvis om bankmedel står under överförmyndarens kontroll eller om det finns gemensam dispositionsrätt där en av vårdnadshavarna inte samtycker till uttag.

Gymnasiestuderande ungdomar har möjlighet att ha inkomst upp till ett prisbasbelopp per kalenderår utan att rätten till försörjningsstöd påverkas.

Frånvaro och ledighet

Vid enstaka dagar med ogiltig frånvaro minskas försörjningsstödet med det belopp som motsvarar den förlorade inkomsten. För personer som saknar ersättning eller om personen inte går miste om någon inkomst görs per frånvarodag avdrag genom att dagsbeloppet räknas fram genom att beloppen i riksnormen divideras med antal arbetsdagar i månaden och multipliceras med antal frånvarodagar.

Vid omfattande ogiltig frånvaro avslås som regel ansökan helt. Här ska en samlad bedömning göras av aktivitetens dignitet samt eventuella konsekvenser som den ogiltiga frånvaron har orsakat.

Utgångspunkten är att sökande som vistas på annan ort kan beviljas bistånd för högst en månad under förutsättning att ingen planering avbryts.

Bistånd till särskilda ändamål

Advokatkostnader

Bistånd till kostnad för självrisk vid rättsskydd, alternativt till rättshjälpsavgift, kan beviljas exempelvis vid bodelning vid separation samt barns vårdnad, boende och umgänge.

Akut bistånd

Akut bistånd kan i vissa fall beviljas till exempelvis mat, tillfälligt boende eller medicin. Hur akut behovet är och om det tillfälligt kan lösas på annat sätt ska utredas. Ansökan om akut bistånd är inget som kan sättas i system – upprepade ansökningar kan således avslås.

Ansökningskostnader

Bistånd till kostnad för ansökan om äktenskapsskillnad, ansökan om vårdnad/umgänge samt fastställande av moderskap/faderskap hos tingsrätten kan beviljas. Avgift för ansökan om svenskt medborgarskap kan i allmänhet inte anses falla inom begreppet skälig levnadsnivå.

Arbetsresor

Kostnad för arbetsresor, i första hand med allmänna kommunikationer, godtas om det krävs för att sökande ska kunna följa sin planering.

Boende

Om boendekostnaden överstiger nämndens högsta godtagbara belopp bör hänsyn tas till om det finns särskilda skäl som talar mot byte av bostad. Saknas sådana skäl ska sökande erbjudas rådrum, normalt sett under fyra månader, för byte till billigare boende. I det fall krav ställs på försäljning av villa eller bostadsrätt ges sex månaders rådrum.

Om en ungdom under 24 år ansöker om bistånd för eget boende ska boendeutredning genomföras. Om den unges föräldrar är försörjningsskyldiga ska de, om de har ekonomisk möjlighet, stå för del av försörjningen med minst det belopp som motsvarar Försäkringskassans underhållsstöd. Föräldrarnas försörjningsförmåga utreds av socialsekreterare. Om eget boende beviljas ska ungdomen erbjudas en tid hos budget- och skuldrådgivare för information kring bland annat hushållsekonomi och riskerna med skuldsättning.

För inneboende krävs inneboendekontrakt och bedömning ska göras av om kostnaden är skälig.

Utgå från hushållets behov samt möjligheter att ordna annan bostad vid bedömningen av hur stor bostad som kan anses vara skälig.

Utgångspunkt:

- 1 person, enrumslägenhet
- 2 vuxna, en- eller tvårumslägenhet
- 1 vuxen och 1 barn, två- eller trerumslägenhet beroende på barnets ålder och behov
- 2 vuxna och 1 barn, två- eller trerumslägenhet beroende på barnets ålder och behov

- fler personer, kök, vardagsrum + ett sovrum per person, undantag görs för par och för barn upp till 12 år, som normalt kan dela sovrum. För stora barnfamiljer kan det bli aktuellt att flera delar rum.

Utgångspunkten är att högsta godtagbara boendekostnad för en femrumslägenhet är vad nämnden maximalt godtar, oavsett familjens storlek. En stor familj där föräldrarna är låginkomsttagare anses få acceptera en lägre boendestandard och har generellt små möjligheter att kunna tillgodose barns behov av eget rum. Det kan dessutom anses skäligt att under en period med försörjningsstöd bo trångt. Om någon av familjemedlemmarna har speciella behov ska detta beaktas vid bedömningen (barns behov ska som alltid särskilt uppmärksammas), och utifrån det kan det i det enskilda fallet vara skäligt att godta en större bostad och en högre boendekostnad.

Cykel

Till vuxna kan bistånd till en begagnad cykel beviljas i stället för busskort om sökande inte kan använda allmänna kommunikationer.

Elkostnad

Vid bedömning av rimlig elförbrukning per månad, utgå från Energimarknadsbyråns uppgifter. Sökande ska uppmanas att teckna avtal för att sänka sin elkostnad.

Fickpengar

Försörjningsstöd i form av fickpengar kan beviljas vid placering på behandlingshem, tvångsvård eller institution och inkluderar posterna fritid/lek, hygien, kläder/skor och telefon i riksnormen. Om den sökande inte har en egen telefon så beviljas inte försörjningsstöd till denna utgift.

Flyttkostnader

Utgångspunkten är att de flesta människor själva ordnar flytt med hjälp av sitt nätverk. Om det inte är möjligt kan bistånd till flyttkostnader beviljas om flytten är nödvändig av särskilda skäl. Dubbla hyror godtas endast om det finns behov av skydd och sökande akut måste flytta.

Glasögon

Lägst pris som erbjuds för glas och båge godtas, i annat fall krävs läkarintyg.

Hemförsäkring

Grundförsäkring utan tillägg godtas månadsvis.

Hemutrustning

Den sökande ska lämna kostnadsförslag och hembesök i utredningssyfte ska erbjudas. Nämnden utgår från att viss utrustning köps begagnad. Vid bedömningen av rätt till bistånd

ska det vägas in om sökande inom överskådlig tid bedöms kunna bekosta hemutrustning på egen hand.

ID-handling

Om sökande saknar giltig id-handling beviljas bistånd.

Internet

Nämnden godtar kostnad för internetuppkoppling med maximalt 0,5 procent av prisbasbeloppet.

Kläder

Om sökande har ett omfattande behov kan extra bistånd beviljas med belopp som motsvarar en till tre månaders normbelopp för posten kläder/skor i riksnormen.

Livsmedel

Bistånd till extra kostnader kan beviljas om behov av specialkost är medicinskt styrkt.

Medicin

Kostnad för receptbelagd medicin inom förmån godtas. För läkemedel utom förmån krävs läkarintyg.

Present/julklapp

För hushåll med rätt till försörjningsstöd utgår bistånd i enlighet med nivå för riksnorm. I riksnormen ingår bland annat utgifter för lek/fritid till barn. Storleken på denna post är anpassad utifrån barnets ålder och det behov som detta kan medföra i utgift för lek- och fritidsaktiviteter. Detsamma gäller i hushåll där barn vistas delvis, exempelvis hos umgängesförälder. Det finns dock föräldrar som inte har barn boende hos sig i hushållet alls, det kan exempelvis bero på att barnet är placerat eller att barnet enbart bor på heltid hos den andre föräldern. I dessa fall utgår inte försörjningsstöd till uppehälle för barnet då det ej ingår i hushållet. För att möjliggöra, utifrån ett barnperspektiv, att barnet ändå kan få en julklapp och en födelsedagspresent av sin förälder (som har försörjningsstöd men där barnet inte bor) godtas kostnad för julklapp och födelsedagspresent till barn (upp till 18-årsdagen) med 300 kronor/tillfälle.

Rekreation

Bistånd till skäliga kostnader kan beviljas om sökande inte bedöms bli självförsörjande i närtid, har varit aktuell för försörjningsstöd i minst tre år och inte har haft möjlighet till rekreation under den tiden. Särskild hänsyn tas till barn i familjer med långvarigt biståndsbehov. Skälig kostnad bedöms utifrån vad en låginkomsttagare skulle kunna ha råd med. För barn under sju år anses behovet kunna tillgodoses genom lokala utflykter. Om jobbstimulans utgår till någon av föräldrarna ska det övervägas om behovet kan tillgodoses genom den extra inkomst som detta medför.

Resor

Kostnad för nödvändiga sjukresor och färdtjänst godtas upp till högkostnadsskydd.

Sjukvård

Kostnader för läkarvård godtas upp till högkostnadsskyddet. Även egenavgift för hjälpmedel via sjukvården samt batterier till hörapparat godtas. Kostnader för cellprov, mammografi och prostataundersökning godtas om den sökande debiteras en avgift för något av detta.

Skulder

Bistånd till skulder beviljas endast i undantagsfall och andra skulder än hyra eller el kan i regel inte komma i fråga. I första hand hänvisas till avbetalning och även om sökande är beroende av försörjningsstöd kan avbetalning genomföras upp till sex månader beroende på avbetalningens storlek och sökandes förhållanden i övrigt. Hur sökandes eventuella barn kan påverkas vid avbetalning ska utredas. Kontakt med budget- och skuldrådgivare ska erbjudas och samverkan ska vid behov ske med andra enheter.

Spädbarnsutrustning

Bistånd beviljas med högst 10 procent av prisbasbeloppet. Om sökande redan har viss utrustning beviljas bistånd till det som behöver kompletteras.

Studentmössa

Kostnad för studentmössa godtas för den billigaste varianten (med namn). Övriga kostnader i samband med studentfirande godtas inte med hänvisning till riksnormen och planeringsansvaret.

Tandvård

Kostnader för akut tandvård godtas. För tandvård som inte är akut ska kostnadsförslag begäras. Bedömning av om behandlingen är nödvändig och kostnaden skäligen ska göras innan behandling påbörjas (möjlighet att få stöd i bedömningen finns via enheten för försörjning och väglednings konsulttandläkare). En person som vanligen är självförsörjande kan beviljas bistånd till nödvändig tandvård om kostnaden är så pass hög att personen inte har möjlighet att avbetala kostnaden inom sex månader.

Telefon

Bistånd beviljas endast om särskilda skäl finns, som exempelvis skyddsbehov vid risk för hot/våld samt för kvotflyktingar.

Umgängeskostnader

Försörjningsstöd till umgängeskostnader beviljas för högst sex dagar per månad. Under tillfälliga perioder kan kostnader beviljas med högst 15 dygn per månad; därutöver ska boendeföräldern hjälpa till att bekosta barnets uppehälle.

Umgängesresor

Beviljas för umgängesföräldrar med utgångspunkt i vad som vore rimligt för en låginkomsttagare att kosta på sig. Bistånd för boendeförälder beviljas när det är motiverat utifrån barnets situation och alla andra möjligheter är prövade.

Utbetalning

Till gifta och sambor ska utbetalning av försörjningsstödet ske uppdelat sinsemellan om det inte finns särskilda skäl som talar emot.

Återbetalning

Lön och tillgångar

Principen är att ekonomiskt bistånd beviljas utan krav på återbetalning, men nämnden får kräva tillbaka bistånd som lämnats som förskott på förmån eller lön under förutsättning att biståndet har beviljats med förbehåll om återbetalning. Bistånd mot återbetalning tillämpas inte om sökande väntar lön, utan uppehålle godtas i stället till och med dagen före den första löneutbetalningen.

Bistånd mot återbetalning beviljas som förskott på realiserbara tillgångar eller till el- eller hyresskuld för hushåll som har löpande inkomster som ligger väsentligt över norm. För nyanlända, som väntar på personnummer, beviljas bistånd mot återbetalning för retroaktiv ersättning av barnbidrag om det finns tre eller fler barn i hushållet.

Förskott på förmån

Om en person får försörjningsstöd i väntan på beslut om ersättning från Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten eller a-kassa ska beslut om ekonomiskt bistånd fattas som förskott på förmån och begäran om utbetalning av retroaktiv ersättning ska skickas till aktuell myndighet (vilket innebär att ersättningen eftersöks från myndigheten).

Återbetalning av bistånd

Om en person inte fullföljer återbetalningen skickas kravbrev. Om personen därefter inte återbetalar ska talan föras om ersättning.

Eftergift

Om en person genom att fullfölja återbetalningen inte klarar sin försörjning kan hela eller delar av återbetalningsskyldigheten efterges.

Felaktiga utbetalningar

Vid misstanke om att någon har fått felaktigt utbetalt ekonomiskt bistånd görs utredning av om återbetalning ska krävas samt om polisanmälan ska göras. Se separat rutin för hantering av felaktiga utbetalningar.

E-tjänst

Sökande ska uppmanas att använda e-tjänst för ansökan och kommunikation med sin handläggare. Vid behov ska den enskilde få stöd och hjälp för att framåt, på egen hand, kunna hantera tjänsten.